

riti. Treba jih je najprej poučiti o opazovanju svojih otrok. Slične članke naj prinaša „Domače ognjišče“. Vprašanja o telesni vzgoji, o duševnem obzoru, za čustveno življenje, za hotenje itd. bi učitelju dobro služila, pouk bi bil individualen in uspešen. Z velikim zanimanjem so poslušali zborovalci izborna izvajanja referenta. Društvo je mnenja, da bi bilo dobro, ako bi take vprašalne pole izdajala „Solska Matica“.

Kot delegati za „Zavezino“ zborovanje v Gorici so se prostovoljno oglašili sledeči tovariši in tovarišice: Pavlič, Zgajner in Kozuh, kot namestnika pa Kržič in Mravljak.

Tov. predsednik priporoča Kosijevo brošuro „Iz življenja našega cesarja“, in sicer na ta način, da se znesek 16 v nabira med učenci, kjer noče prispevati v ta namen krajni šolski svet. Na predlog tov. predsednika se je društvo popoldan polnoštevilno udeležilo ustanovnega zborovanja „Društva za oskrbo in varstvo otrok“ ter je radevolje obljubilo svoje sodelovanje.

Prihodnje zborovanje bo prvi četrtek meseca novembra v Konjicah. —o.

Srednješolski vestnik.

**** Matura na ljubljanski realki.** Dne 4. in 6. t. m. se je vršil zrelostni izpit na ljubljanski realki. Kandidatov je bilo 13 (med njimi 1 eksternist), ki so vsi prebili izpit, 4 z odliko. Za jesenski termin je priglasih 15 kandidatov.

**** V boj za slovenske srednje šole.** Iz Gorice pišejo: Ob koncu leta nam stopa zopet živo pred oči potreba slovenskih srednjih šol. Na gimnaziji v Gorici je bilo 272 Slovencev, na realki 143; Lahov na gimnaziji 224, na realki 217. Nemcev je bilo na gimnaziji 43, na realki 54. In obadva zavoda sta nemška. Ali ni to strašno, da se mora pri nas mladina učiti v srednjih šolah v nemščini, ki niti deželni jezik ni? Ta krivica se mora odpraviti in zavodi se morajo izliti v slovenski gimnazij in slovensko realko ter laški gimnazij in laško realko. Ako je le še kaj pameti pri laških političkih voditeljih, se morajo znova zavzeti z vso energijo za pametno rešitev našega srednješolskega vprašanja, to je, da se odpravita nemški gimnazij in nemška realka ter napravita zavoda, ki bosta odgovarjala potrebam naše dežele. Z naše slovenske strani se mora začeti nov neizprosni boj, da doženemo srednje šole po svoji volji!

**** Mestna višja realka v Idriji** je izdala letos svoje sedmo izvestje s sliko prvih abiturientov. Zavod je imel koncem leta 232 javnih učencev, od katerih jih je bilo 114 iz Idrije, oziroma okolice. Po materinem jeziku je bilo 229 Slovencev in 3 Nemci. Odlivnjakov je bilo 17, I. red jih je dobilo 164, II. red 23, III. red pa 2 učenca. Ponavljalni izpit je dovoljen 23 učencem. K maturi se je oglašilo 20 sedmošolcev in ena eksternistinja. Ustni zrelostni izpiti bodo 16. do 18. julija. Pri zavodu je tudi pripravljani tečaj, ki ga vodi učitelj in deželni poslanec E. Gangl. Učiteljski zbor je štel poleg ravnatelja 3 profesorje, 3 prave učitelje, 6 namestnih učiteljev in enega učitelja telovadbe. Izvestje prinaša sledeče spise: „Mestna realka v Idriji 1901. do 1908.“ (napisal ravnatelj dr. St. Beuk); „Donesek k vprašanju o koncu sveta“ (spisal Julij Nardin); „Praktične vaje v kemiji“ (napisal B. Baebler); „O domovini in naseljevanju južnih Slovanov“ (poroč. dr. Drag. Lončar) in „Pozabljen pesnik“ (literarna črtica, priobčil E. Gangl).

**** Zrelostni izpiti na c. kr. ženskem učiteljskem v Ljubljani** so se vršili pod predsedstvom dež. šolskega nadzornika Fr. Levca od 22. junija do 8. julija. Izpita se je udeležilo 42 gojenk IV. letnika in 27 privatistinj. Za šole s slov. in nem. učnim jezikom so naredile izpit a) gojenke IV. letnika: Dervovšek Marija iz Trbovelj, Fajdiga Melanija iz Novega mesta, Gottlob Renée iz Ljubljane (z odliko), Grilje Marija iz Dvorske vasi pri Mošnjah, Grošelj Franciška iz Ljubljane, Hirsman Marija iz Ljubljane, Hrast Ivana iz Ljubljane, Hubad Serafina iz Kranja, Jaklič Antonija iz Kranja, Kavčič Danica iz Ljubljane (z odliko), Kermavner Ana iz St. Vida pri Ljubljani (z odliko), Kersnik Marija z Brda, Klun Nežika iz Otavice, Krakar Angela iz Metlike (z odliko), Leskovar Kristina iz Starih Slemen na Štajerskem, pl. Lukanc Elza iz Ljubljane, Maver Franciška iz Grobišča, Pichler Roza iz Novega mesta, Pišlar Jožefa z Vrhniko, Pristovšek Franciška iz Vojnika (z odliko), Rakovec Jožefa iz Begunj, Rand Antonija iz Ljubljane, Rogl Stanislava iz Kamnika, Sakotnik Angela iz Celovca (z odliko), Sever Amalija iz Fare pri Kostelu, Smolik Marija iz Ljubljane (z odliko), Somrak Ana iz Velikih Lašč (z odliko), Spetzler Miroslava iz Boštanj (z odliko), Sterlekar Jožefa iz Ljubljane, Serbec Antonija iz Rajhenburga, Šlamberger Ana iz Ljutomer (z odliko), Šusteršič Franciška z Lancovega (z odliko), Uršič Viktorija iz Poddraže, Vidmar Bogumila iz Ljubljane, Vilhar Pavla iz Prestranka (z odliko), pl. Vorbeck Erika iz Hrastnika, Zavašnik Pavla iz Ljubljane, Ženko Pavla iz Ljubljane; b) privatistinj: Ažman Gabrijele iz Logatca, Božič Apolonija iz Koliš pri Selcih, Einspieler Marija iz Kranja, Hočevar Pavla z Dunaja, Jager Jožefa iz Ljubljane,

Juvančič Alojzija iz Loke pri Zidanem mostu, Kunej Angela iz St. Jurja ob južni železnici, Munda Ivana iz Marenberga, Pevc Vilbalda iz Doba, Potočnik Helena iz Koroške Bele, Sikošek Terezija iz Podsedra, Sinkovič Danica iz Trsta (z odliko), Sirknik Marija iz Oseka v Slavoniji, Sušnik Marija iz Škofje Loke, Solar Jerica iz Koliš pri Selcih. — Zmazek Marija iz Sv. Križa pri Ljutomeru za šole s slovenskim učnim jezikom. Ponavljalni izpit iz enega predmeta v jesenskem roku se je dovolil 13 izpraševankam, med temi 4 gojenkam IV. letnika. Za 1 leto sta bili reprobirani dve privatistinj.

**** Maturu na goriški realki** so napravili sledeči Slovenci: Robert Dekleva, Bazilij Jeras, Josip Rudež, vsi iz Gorice, Rihard Lončar iz Tržiča na Gorenjskem in Leopold Gruden iz Nabržine.

**** Pri zrelostnih izpiti na goriškem ženskem izobraževališču**, so bile pripoznane za zrele za občne ljudske šole: iz slovenskega oddelka: a) s slovenskim in nemščim učnim jezikom: Berbuč Gabrijele (z odliko), Čebular Olga, Miličević Ivka (z odliko iz slov., men. in hrvaščine), Nardin Marija, Peršič Terezija (z odliko iz slov.), Podgornik Ana (z odliko z nemščine), Volarič Bogumila; b) s slovenskim učnim jezikom: Abram Slavica (z odliko), Arrigler Roza, Baša Alojzija (z odliko), Bogataj Vilma, Boštjančič Marija, Bratina Milena, Cigoj Dragica, Delpin Rafaela (z odliko), Ivančič Alma, Jeričijo Marija (z odliko), Kuntih Matilda, Leban Stefanija, Lenarčič Viktorija, Mayer Valerija, Medvešek Ljudmila, Miklavčič Olga, Paglavac Emilija, Pagon Alberta, Peric Karolina, Šepić Marija (s slovenskim in hrvaščim učnim jezikom), Tomažič Rozalija, Trampuš Vekoslava, Vidic Valentina, Žagar Milena; c) privatistinj: Kotnik Anka (z odliko z nemščim učnim jezikom), Legat Josipina (z odliko z nemščim učnim jezikom), Mayer Julija in Vrščaj Terezija s slovenskim in nemščim učnim jezikom.

**** Tržaški nemški abiturijenti** so nabrali med seboj 400 K za nemški šulferajn, „Sndmarko“, za nemški otroški vrtec v Skednju in za društvo „Deusches Haus“ v Trstu. Pa naši abiturijenti?

**** Na gimnaziji v Kranju** se je v prvi razred vpisalo 47 dijakov, ki so razen enega vsi prebili sprejemno izkušnjo.

**** Dijaška zarota.** Na gimnaziji v Kormanu (Bukovina) je policija prišla na sled zaroti proti ravnatelju med dijaki. Pet kolovodij so izročili sodišču.

**** Protestni shod proti premeščenju slov. učiteljskega iz Kopra v Gorico** se je vršil dne 3. t. m. v Gorici v mestni dvorani. Protestni shod so priredili laški razgrajci, ki so si nadeli ime narodnih socialistov. Predsedoval je visokošolec Stechina, govoril pa je Diomedes Benko iz Trsta. Oglasil se je tudi podžupan Bombig, želeč seveda, da se izvrši laška želja, da ne bi prišlo slov. učiteljske v Gorico. Brzjavke, da se strinjajo s protestom, so poslale občine Gradišče ob Soči, Fara, Fianicello, Zagraj, Dolenje, Moša, Oglej in zveza laških učiteljev v Trstu; druge furlanske občine se niso odzvale vabilu.

Kulturno delo.

+ Občni zbor „Glasbene Matice“. Dne 9. t. m. se je vršil občni zbor „Glasbene Matice“ v Ljubljani. Vodil je zborovanje predsednik prof. Štritof. Dejal je, da se naberanje v pokritje deficita nadaljuje z vso vnemo, tako da je bilo do 13. junija t. l. nabranih 14.037 K 6 vin. in da torej manjka še 1425 K 49 vin., da bo ves deficit pokrit. Društveno delovanje v preteklem letu ni zaostajalo za onim drugih let, pač pa še napredovalo. V glasbeni šoli je naraslo število učencev, uvedli so se novi predmeti, nastavili se novi učitelji. Gojenec je bilo 533, torej 141 več od prejšnjega leta. Delovalo je letos na zavodu 12 učnih oseb, lani le 9. Poseben napredek je, da sta dva učenca kompozicijske šole napravila velik trio za klavir in čelo. „Glasbena Matica“ stopa na poti proti konservatoriju, kar bo čimprej med Jugoslovani. Slovenci postanejo s tem nekaki drugi Čehi. Drug važen napredek „Matice“ je, da se snuje velik lasten koncertni orkester, ki prične delovati s 15. septembrom. Z njim bo mogoče uprizorjanje simfoniskih koncertov in ljudskih skladb. Izmed koncertov je oni v Zagrebu poživil glasbeno življenje med Hrvati. Umetniški in moralni uspeh na glasbenem polju je videti v tem, da se je na dvakratni poziv „Matice“ vposlalo 83 novih skladb, med katerimi so najboljše naših domačih skladateljev. Začele so se snovati podružnice „Glasbene Matice“. Pevsko in glasbeno društvo v Gorici je že podružnica, „Matica“ pa je v dogovoru z Idrijo, Kranjem, Celjem in Mariborom za tako ustanovitev. „Matica“ postane tako središče glasbenega razvoja med Slovenci. Razburkano politično življenje je hotelo poseči tudi v „Glasbeno Matico“. Govornik izjavlja, da je „Matica“ glasben, kulturn in čisto neustranski zavod. — Društveni tajnik Šebenik je poročal: Iz odbora so se ustanovili odseki, in sicer artistični, sanacijski, odsek za evidenco in nabavo novih članov, odsek za upravo pokojninskega zaklada, šolski odsek in finančni odsek. — Odborovih sej je bilo 16, bil je en izreden občni zbor. Ševilo

vlog, podanih na poslovni zapisnik znaša 1096. „Matica“ je izdala muzikalije za leto 1906./07. Muzikalije za leto 1907./08. so se deloma že poslale v tisk. Od 83 zaradi razpisa nagrad poslanih skladb se jih je nagradilo 7 s skupno vsoto 370 K. — Pouk v glasbeni šoli je trajal od 18. septembra 1907 do 4. julija 1908. 4. in 13. junija sta bili dve javni produkciji 21 gojenec. Učni uspehi so ostali na tako častni višini kot prejšnja leta. — Preteklo društveno leto je prevzela „Matica“ 4krat aranžma, da so priredili v Ljubljani naslednji slovenski umetniški koncerte: svetovnoznani umetnik na gosli Jaroslav Kocian, komorni virtuos Fran Ondriček, ruski umetnici Vera in Nadežda Černjecka in „Pevska zveza moravskih učiteljev“. Kot svoja koncerta je priredila „Matica“ spominski večer Simona Gregorčiča na korist njega spomeniku dvakrat, tretji koncert je bil pa v Zagrebu. — Pevski zbor „Matice“ je štel 87 članov ženskega in 68 članov moškega zbora. Imel je 58 pevskih izkušnj za ženski in 74 za moški zbor. — Državne podpore je dobila „Matica“ 3000 K, deželne 2400 K, mestne 3000 K, „Kranjska hranilnica“ je darovala 400 K, gosp. Robert Kollmann 500 K. — Vseh članov „Matice“ je bilo 689, in sicer 11 častnih (7 živih), 75 ustanovnikov (48 živih). Ljubljanskih rednih članov je 316, zunanjih pa 256. — Blagajniško poročilo je podal blagajnik Rozman: Vseh dohodkov je bilo od 1. julija 1907 do 1. julija 1908 60.905 K 37 v, med njimi je bilo ukovine 12.200 K, rednih podpor 7500 K, daril in volil 1750 K, od društvenih hiš 2600 K, od koncertov 6346 K. Vseh rednih dohodkov je bilo 34.656 K 29 v. Med troški je omeniti: 11.800 K za redne učitelje, 3400 K za izredne, 2913 K za muzikalije, 2485 K za društvene hiše, 5633 K 63 v za koncerte, 2130 K za amortizacijo dolga. Vseh rednih stroškov je bilo 35.850 K 37 v. Vsi stroški znašajo ravno toliko kot dohodki, ker se ves denar vedno sproti naloži plodonosno. V hranilnici je 6880 K. „Matica“ je dolžna mestni hranilnici še 40.768 K. — Proračun izkazuje 33.650 K dohodkov in 51.480 K stroškov, torej 17.830 K primanjkljaja, ki se upa pokriti s prebitkom lanskega leta v znesku 6880 K, z državno podporo 3000 K za leto 1908., s 1000 K, kolikor bo več nesla ukovina, kot je preliminarno. Ostalih 5—6000 K se pokrije z državno podporo za prihodnje leto in z izrednimi dohodki. — Volitve so se vršile vse z vzklikom in so bili soglasno izvoljeni: za predsednika g. Štritof, v odbor pa dogovorjena kompromisna lista gospodje: dr. Janko Bezjak, dr. Fran Detela, Mirko Gruden, Anton Jeršinović, Lajovic, Fran Milčinski, Stanko Premerec, dr. Ravnihar, Fran Rozman, dr. Rudež, pater Hugolin Sattner, Drag. Šebenik in Alojzij Žebre. Preglednika računov sta gg. Colnar in Splichal.

Politiški pregled.

*** Poslanska zbornica.** Finančni minister je predložil dodatni kredit k državnemu proračunu ter predlogo o hišnem davku. Z dodatnim kreditom se poboljša položaj nižjih državnih uslužbencev. Na leto bo potreba 18 milijonov kron. — Zakonski načrt o hišnem davku da ne zasleduje fiskaliskega namena, je rekel minister; ugoditi se hoče želji po reformi hišnega davka. — Zbornica je nadaljevala razpravo o nujnem predlogu soc. demokratov glede uvedbe splošne in enake volilne pravice v nekaterih deželnih zbornicah. — Predsednik je sporočil, da so bili nemško-češki nujni predlogi umaknjeni. Zbornica je po kratki debati odklonila nujna predloga posl. Hajna in Breiterja glede varstva svobode tiska na Češkem in v Galiciji. — Češki radikalec Buřival je potem obrazložil svoj nujni predlog glede državnih uslužbencev ter je končno izjavil, da umakne svoj predlog. — Minister javnih del Gessman je glede predloga o odredbah zaradi pomanjkanja premoga izjavil, da namerava železniško ministristvo uvesti za lokomotive kuritive s sirovim petrolejem, da se odpomore pomanjkanju premoga. Država si je pridobila tisoče svobodnih rudosledov; načrti se predložijo jeseni. — Nato je brambeni minister Georgi priporočal zbornici, naj sprejme predlogo o rekrutnem kontingentu. Predloga je bila po daljši debati sprejeta. — Zbornica gre dne 17. t. m. na dopust, ki bo trajal tri mesece in stal na dietah pol milijona kron!

*** Ministrstvo za javna dela.** „Wiener Zeitung“ objavlja imenovanja v ministrstvu za javna dela, in sicer je cesar imenoval sekcijskega načelnika v naučnem ministristvu dr. grofa Maksa Wickenburg sekcijiskim načelnikom v ministrstvu za javna dela ter mu obenem podelil red železne krone II. razreda. Nadalje so bili imenovani sekcijiski načelniki državni stavbeni ravnatelj dr. Fran Berger, ministerialni svetnik v poljedelskem ministristvu pl. Weber in ministerialni svetnik v naučnem ministristvu dr. Adolf Müller. Ministrstvo je pričelo svoje delovanje 9. t. m. — V novem ministristvu za javna dela bo od 157 uradnikov 37 Čehov. S tem se je ugodilo zahtevi češkega ministra Praška, da bodi v vsakem ministristvu ena petina Čehov. Kaj pa Slovenci?

*** Slovanski shod v Pragi** je jako dobro obiskan. Časopisje poudarja velik pomen

tega škoda za kulturno in gospodarsko vzajemnost slovenskih narodov.

*** Volilna reforma za dalmatinski deželni zbor ni potrjena.** Volilna reforma, ki jo je sklenil dalmatinski deželni zbor, ni dobila najvišje sankecije. Meseca septembra se zbere dalmatinski deželni zbor zopet, da sklene novo volilno reformo.

*** Odlikovanja povodom 60 letnice cesarjevega vladanja.** Vlada je že pozvala načelnike deželnih vlad, naj stavijo svoje predloge glede odlikovanj, ki se imajo podeliti povodom šestdesetletnice cesarjevega vladanja. Govore, da je cesar izrazil željo, da bi se ta odlikovanja objavila že 18. avgusta, na njegov rojstni dan, in ne šele 2. decembra. — Odlikovanih bo baje okoli 7000 oseb.

*** Delegacije.** Iz Budimpešte javljajo, da se bodo volitve za delegacije vršile na zbornični seji 22. septembra. Delegacije prično svoje zasedanje v Budimpešti 25. septembra.

*** Romuni in splošna volilna pravica.** Romunska narodna stranka sklíče prvi ljudski shod za splošno volilno pravico v Zaravd. Shoda se udeleži več romunskih poslancev.

*** Bosna in Hercegovina.** V sarajevskih vojaških krogih govore, da bo upravljem Bosne imenovan bivši minister deželne brambe FZM pl. Latscher, ki uživa posebno zaupanje prestolonaslednika Frana Ferdinanda. V dunajskih vojnih krogih so o tem imenovanju govorili že minolo pomlad.

*** Reforma davca od poslopij.** Zakonski načrt, ki ga je predložil vitez Korytowski parlamentu, določa, da bodo poslopija prišla šele v petih letih do popolne davčne dolžnosti treh odstotkov. Najemniški davek se v nekaterih letih zniža za približno četrtno dosedanje nominalne vrednosti, namreč 26% na 19, od 20 na 15 in od 15 na 12%. Glavna vsota najeminskega davka se povisa vboče le za 2%, dočim narašča sedaj za 3 1/2%. Državni dohodki se bodo zaradi tega v prvih 12 letih znižali na leto za okroglih 26 milijonov. Začasna davčna prostost za boče nove zgradbe, prizidave in prezidave se omeji na 6 let. Petodstotni davek od davka proste najemnine se popolnoma opusti. S tem, da bodo nove zgradbe, prizidave in prezidave takoj po preteku davčne prostosti uživale znižane davke, da se bo zidanje znatno pospeševalo. Napravili pa se bodo tudi pogoji, da davčne olajšave ne bodo hodile na korist hišnim posestnikom, temveč tudi najemnikom pri znižani stanarini.

*** Mirovni pogoji za hrvaško-madžarsko spravo.** Poslanec Zagorac je priobčil spomenico, ki so jo sestavili pooblaščenici hrvaško-srbske koalije kot podlaga za neobvezne dogovore z madžarskimi poslanci. Spomenica zahteva: Ban baron Rauch, njegovi sekcijiski načelniki in veliki župani se morajo odstaviti. Novi ban se mora vzeti iz večine hrvaškega sabora ali vsaj iz vrst večini prijaznih politikov. Novi ban mora izjaviti, da je odgovoren hrvaškemu saboru, da stoji na stališču nagodbenih zakonov glede ureditve konflikta z Ogrsko in glede jezikovnega vprašanja. Tudi ogrska vlada mora podati zadovoljivo izjavo. Železniške postaje na Hrvaškem morajo čimprej dobiti samohrvaška imena in tudi občevanje z občinstvom bodi čimprej hrvaško. Dvojezični napisi pri poštah in finančnih ravnateljstvih se naj odstranijo. O vseh dohodkih Hrvaške se morajo voditi posebni izkazi. Nova hrvaška vlada bi morala sklicati sabor v začetku oktobra ter mu predložiti proračun, zakon o ustanovitvi 4. sekcije pri deželni vladi (za kmetijstvo), o samostojnem upravnem sodišču za Hrvaško in volilni zakon na podlagi splošne volilne pravice.

*** Novi izvršilni zakon na Ogrskem.** Magnatska zbornica je vrnila poslanski zbornici eksekucijsko novelo z izpremembo, da se pokojnine državnih uradnikov smejo zarubiti do tretjine, vendar pa mora rubljencu ostati najmanj 1200 K na leto. Pokojnin in milostnih plač vdov ter vzgojnih prispevkov sirot ni mogoče zarubiti.

*** Vohunstro v cerkvi.** Škofje v južni Nemčiji so izdali nove, poostrene predpise proti modernizmu. Škofje uvedejo stalno tajno kontrolo nad mlajšo duhovščino ter določijo svoje zaupnike, ki bodo nadzorovali bogoslužje v cerkvah.

*** Finski deželni zbor.** Pri deželnozbornih volitvah finskih je bilo oddanih 166.322 glasov in sicer so dobili: socialisti 62.330, Starofinci 45.059, Mladofinci 25.521, švedska narodna stranka 22.226, agrarna stranka 6749 in krščanska delavska stranka 3962 glasov; drugi glasovi so bili razcepljeni. Po tem izidu se 200 deželnozbornih mandatov razdeli približno sledeče: socialisti 75, Starofinci 51, Mladofinci 31, švedska narodna stranka 27, agrarna stranka 8 in delavska krščanska stranka 5. Vsekako je dobil deželni zbor svoje prejšnje lice, opozicija proti ruski vladi bo še močnejša nego prej.

*** Prvi shod ruskih časnikaerjev** se je vršil v veliki dvorani mestne dume v Petrogradu. Na prvi seji se je razpravljalo o vprašanju proslave osemdesetletnice Tolstega. Kongres je sklenil prirediti 80 letnico Tolstega z velikim praznikom za vse Rusijo.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovarisa“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!